

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії
СумДПУ імені А. С. Макаренка

проф. **Юрій ЛЯННОЙ**

«24» *квітня* 2023 р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
«ОЛІГОФРЕНОПЕДАГОГІКА. ЛОГОПЕДІЯ»
для вступників на освітній ступінь «магістр»

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальність 016 Спеціальна освіта
освітньо-професійна програма
Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія)
на базі освітнього ступеня «бакалавр», «магістр» та
освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»

Розглянута на засіданні
Приймальної комісії
«24» квітня 2023 р.
Протокол № 16

Програма вступного випробування для набору вступників для подальшого навчання на спеціальності 016 Спеціальна освіта за освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія), освітній ступінь «магістр».

Ухвалена на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (протокол № 11 від «21» березня 2023 р.)

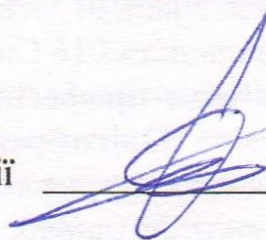
Завідувач кафедри

спеціальної та інклюзивної освіти,

Оксана БОРЯК

Голова фахової атестаційної комісії

Юрій КОСЕНКО

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
РОЗДІЛ I. ОСНОВИ ОЛІГОФРЕНОПЕДАГОГІКИ.....	6
РОЗДІЛ II. ОСНОВИ ЛОГОПЕДІЇ	12
ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ.....	18
СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКА	19

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового вступного випробування «Олігофренопедагогіка. Логопедія» розрахована на абітурієнтів, які бажають вступити на базі освітнього ступеня «бакалавр», або освітнього ступеня «магістр», або освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» на спеціальність 016 Спеціальна освіта на навчання за **освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія)**, освітній ступінь «магістр».

Зміст програми вступного фахового випробування відповідає основним вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціальності і реалізує тісні зв'язки з клінічними та анатомо-фізіологічними основами наукової галузі Спеціальна освіта.

Метою вступного фахового випробування є:

- виявити та оцінити рівень навчальних досягнень вступників;
- перевірити здатність вступників самостійно здобувати знання у сфері майбутньої професійної діяльності відповідно програмовим вимогам;
- оцінити ступінь підготовленості вступників до подальшого навчання в Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка для здобуття ступеня «магістр».

Вибір питань, які увійшли до переліку тих, що виносяться на вступні випробування, обумовлений профілем освітньо-професійної програми Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія), спеціальності 016 Спеціальна освіта (016.02 Олігофренопедагогіка).

Зміст програми вступного фахового випробування відповідає основним вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціальності: включає знання загальних основ олігофренопедагогіки та основ логопедії. Державні вимоги до перевірки обов'язкового мінімуму змісту дисциплін зумовлюють ґрунтовну обізнаність абітурієнтів з таких питань:

- сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти в Україні;
- нормативно-правова база освіти осіб із особливими освітніми потребами: порушеннями інтелектуального або мовленнєвого розвитку, діяльності спеціальних закладів в Україні;
- медико-психолого-педагогічна характеристика осіб із порушеннями інтелектуального, мовленнєвого розвитку;
- критерії відбору дітей до спеціальних закладів освіти;

– зміст та особливості побудови навчально-виховного процесу в умовах корекційно-розвиваючого навчання дітей з порушеннями інтелектуального, мовленнєвого розвитку;

– система компенсуючої допомоги дітям із порушеннями інтелектуального, мовленнєвого розвитку;

– інноваційні технології у спеціальному навчанні;

– специфіка професійної діяльності вчителя-дефектолога спеціального закладу освіти та асистента вчителя інклюзивного класу;

– специфіка професійної діяльності вчителя-логопеда закладу дошкільної освіти.

Зміст програми вступних випробувань із «Олігофренопедагогіка. Логопедія» складається з пояснювальної записки, двох розділів: 1) Основи олігофренопедагогіки; 2) Основи логопедії.

Вступне випробування відбувається **в усній формі**. Кожен абітурієнт отримує індивідуальний екзаменаційний білет, який складається із двох завдань. Перше завдання орієнтовано на перевірку знань абітурієнтів із основ олігофренопедагогіки. Друге завдання передбачає визначення обізнаності абітурієнта з основних питань логопедії.

Відповіді абітурієнтів повинні бути лаконічні та логічні. В них слід продемонструвати знання спеціальної педагогічної, психологічної та методичної літератури, вміння оперувати категоріальним апаратом спеціальної педагогіки (олігофренопедагогіки, логопедії).

Абітурієнт, який претендує на вступ на освітній ступінь «магістр» за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 016 Спеціальна освіта на вступних випробуваннях повинен:

– розкрити актуальну проблематику сучасної освітньо-корекційної допомоги дітям із порушеннями інтелектуального, мовленнєвого розвитку;

– визначити клінічні та психолого-педагогічні особливості дітей з порушеннями інтелектуального, мовленнєвого розвитку;

– визначити сучасні дієві засоби навчання та виховання різних категорій дітей із порушеннями інтелектуального, мовленнєвого розвитку;

– надати характеристику основним поняттям спеціальної освіти: «корекція», «компенсація», «первинне порушення», «вторинне порушення» та інші;

– визначити та обґрунтувати основні напрямки навчання і виховання дітей із порушеннями інтелектуального розвитку;

– визначити вимоги до особистості педагога-дефектолога.

РОЗДІЛ І

ОСНОВИ ОЛІГОФРЕНОПЕДАГОГІКИ

Основні питання та їх стисла характеристика

1. Олігофренопедагогіка як галузь педагогічної науки.

Олігофренопедагогіка як галузь педагогічної науки. Мета та основні завдання олігофренопедагогіки. Розділи олігофренопедагогіки. Методи наукових досліджень олігофренопедагогіки. Понятійно-категоріальний апарат олігофренопедагогіки. Зв'язок олігофренопедагогіки з медичними науками, загальними та спеціальними психолого-педагогічними дисциплінами, спеціальними методиками. Етапи розвитку олігофренопедагогіки. Поняття про інклюзивну освіту. Особливості інклюзивної освіти.

2. Структура порушення при порушенні інтелектуального розвитку.

Порушення психічного та/або фізичного розвитку, причини їх виникнення. Теорія Л. Виготського про первинні та вторинні порушення розвитку. Структура порушення зумовлена порушенням інтелектуального розвитку.

3. Діти з порушеннями інтелектуального розвитку як учасники освітньо-корекційного процесу.

Види порушення інтелектуального розвитку (олігофренія, деменція). Причини виникнення інтелектуальних порушень. Диференціація інтелектуальних порушень за МКХ-10 (легкий ступінь інтелектуального порушення, помірний ступінь інтелектуального порушення, важкий ступінь інтелектуального порушення, глибокий ступінь інтелектуального порушення). Характеристика ступенів інтелектуального порушення. Диференційований та індивідуальний підхід до дітей із інтелектуальними порушеннями в процесі освітньо-корекційної роботи.

4. Система закладів для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку в Україні.

Система закладів спеціальної освіти. Принципи організації системи закладів для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку в Україні. Підпорядкування спеціальних закладів (Міністерство освіти і науки України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство охорони здоров'я України). Типи закладів для дітей із порушеннями інтелекту. Завдання спеціальної школи для дітей із інтелектуальними порушеннями. Завдання інклюзивної освіти.

5. Відбір дітей із порушеннями інтелектуального розвитку до закладів освіти.

Принципи відбору (комплексне вивчення: всебічність і цілісність, динамічність, індивідуальний підхід, якісний аналіз результатів вивчення). Інклюзивно-ресурсний центр (ІРЦ) як установа реалізації права дітей із особливими освітніми потребами. Комплексна оцінка розвитку дитини в ІРЦ. Склад ІРЦ. Функції ІРЦ.

6. Організація корекційно-виховної роботи в спеціальних закладах дошкільної освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку.

Мета спеціального дошкільного виховання. Завдання корекційно-виховної роботи спеціальних закладів дошкільної освіти та дошкільних закладів з інклюзією. Напрями корекційно-виховної роботи з означеною категорією дітей (формування елементарних математичних уявлень, розвиток мовлення, ігрова діяльність, образотворче мистецтво, конструювання, трудове виховання, музичне виховання, фізичне виховання). Персонал спеціального ЗДО.

7. Навчання, виховання і трудова підготовка дітей з помірним і важким ступенем інтелектуального порушення.

Психолого-педагогічна характеристика осіб зазначеної категорії. Мета і завдання корекційно-виховної роботи з дітьми, що мають помірний та важкий ступінь інтелектуального порушення. Особливості виховання та соціально-трудової адаптації осіб з помірним та важким ступенем інтелектуального порушення.

8. Сутність процесу навчання дітей із порушеннями інтелекту в закладах середньої освіти

Особливості навчального процесу дітей із порушеннями інтелекту в умовах спеціального закладу середньої освіти та інклюзивного навчання. Корекційна спрямованість структури навчальної діяльності учнів з порушеннями інтелекту. Активізація пізнавальної діяльності учнів з інтелектуальними порушеннями в процесі навчання.

9. Зміст освіти школярів із порушеннями інтелектуального розвитку.

Особливості типового навчального плану та типової освітньої програми для учнів з інтелектуальними порушеннями. Освітні галузі та навчальні предмети. Корекційно-розвиткові заняття зі школярами означеної категорії.

10. Принципи навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Принципи навчання, які обслуговують компоненти його змісту (принцип

виховуючої спрямованості навчання, принцип науковості процесу навчання, принцип систематичності і послідовності навчання). Принципи навчання, які стосуються діяльності вчителя і методики його викладання (принцип доступності знань, принцип активності і свідомості у навчанні, принцип наочності). Принципи, що стосуються контрольних-оцінювальних функцій процесу навчання (принцип міцності засвоєння знань, формування вмінь і навичок). Принципи навчання, які обслуговують його корекційний компонент (принцип компенсуючої спрямованості навчання, вирішальна роль вчителя і педагогічного колективу у навчанні, принцип індивідуального та диференційованого підходу до учнів).

11. Реалізація компенсуючої спрямованості навчально-виховного процесу.

Засоби корекції навчально-виховного процесу (адаптація змісту освіти до пізнавальних можливостей учнів, наочність навчання, уповільненість процесу навчання, повторювальність у навчанні та вихованні, спеціальна організація праці, використання гри в корекційно-освітній роботі. Включення в навчально-виховний процес оздоровлення та лікування, дотримання охоронно-педагогічного режиму, систематичне залучення до суспільно-корисної діяльності та інші). Індивідуальний та диференційований підходи в освітньо-виховному процесі (індивідуалізація завдань, визначення відповідного рівня допомоги, орієнтація на різний темп роботи та динаміку наростання втоми тощо). Урахування індивідуальних потреб та інтересів кожного учня.

12. Методи навчання дітей із порушеннями інтелектуального розвитку.

Класифікація методів навчання в сучасній дидактиці. Особливості застосування словесних, наочних і практичних методів навчання в роботі з учнями із порушеннями інтелектуального розвитку. Особливості використання ігор в корекційно-освітньому процесі. Корекційні можливості інформаційно-комп'ютерних технологій у навчанні дітей з порушеннями інтелекту.

13. Форми організації навчально-виховного процесу для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Урок як основна форма організації навчальної та корекційно-виховної роботи зі школярами із порушеннями інтелекту. Інші форми організації корекційно-освітнього процесу (екскурсії, практичні і лабораторні роботи, робота в бригадах, самостійна та домашня робота та інші). Специфічні форми навчально-корекційної та позакласної роботи (логопедичні заняття, заняття з ЛФК, ритміки, соціально-побутової орієнтації, предметні гуртки, спортивні секції тощо).

14. Особливості проведення уроку дітям із порушеннями інтелекту

Особливості проведення уроку для означеної категорії дітей. Вимоги до організації та проведення уроку. Мета й завдання уроку. Структура уроку (загальнокорекційний, основний та заключний етапи). Корекційна спрямованість структури уроку для дітей з порушеннями інтелекту.

15. Типи уроків та їх характеристики.

Класифікації типів уроків. Типи уроків на основі дидактичної мети заняття. Характеристика пропедевтичного уроку; уроку формування нових знань, умінь і навичок; уроку додаткової корекції знань і умінь; уроку систематизації й узагальнення знань, умінь та навичок; уроку засвоєння знань, умінь та навичок; уроку перевірки якості засвоєння знань і умінь; комбіновані уроки.

16. Перевірка та оцінювання знань, умінь та навичок учнів з порушеннями інтелекту

Функції перевірки і оцінювання навчальних досягнень учнів цієї категорії. Об'єкти перевірки та оцінювання (змістовий компонент (повнота, правильність, усвідомленість і застосування знань); операційно-організаційний компонент (самостійність, якість, швидкість, правильність виконання практичних завдань). Види перевірок (поточна, тематична, підсумкова, попередня). Рівні оцінювання навчальних досягнень учнів з порушеннями інтелекту (низький, середній, достатній).

17. Самопідготовка учнів із порушеннями інтелектуального розвитку.

Вимоги до організації, тривалості та проведення самопідготовки у спеціальній школі для учнів із порушеннями інтелектуального розвитку. Структура самопідготовки. Форми організації самопідготовки з учнями з інтелектуальними порушеннями. Взаємозв'язок у роботі вчителя і вихователя.

18. Особливості педагогічної діяльності учителя-дефектолога.

Провідна роль олігофренопедагога у навчанні і вихованні дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Професійно-педагогічні та особистісні якості олігофренопедагога. Професійні знання та вміння. Система підготовки олігофренопедагогів в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

2. Бодарева М. І., Боряк О. В. Логотерапевтичний дефіцит як проблема інклюзії. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи* : зб. *Наук. Праць*. Вип. 79. Т. 1. 2021. С. 47–52.
3. Боряк О. В., Дегтяренко Т. М. До питання інтеграції школярів з розладами аутистичного спектру в загальноосвітній навчальний простір. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 2. С. 505–516.
4. Боряк О. В., Кондратюк С. Н. Подготовка специалистов для работы с детьми с ограниченными возможностями 10 омпенсу в учреждениях дошкольного образования. *Актуальные вопросы общего и 10 омпенсую чо образования: 10 омпенсую . Общая 10 омпенсу – 10 омпе*. Олег Михайличенко, составитель – доцент Анатолий Мартынюк. Бо Бассен / Германия: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2021. С. 4–17.
5. Боряк О. В., Косенко Ю. М. Альтернативна комунікація як засіб розвитку мовленнєвої діяльності дітей із комплексними порушеннями. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. № 35. С. 264–270.
6. Інклюзивна школа: особливості організації та управління : навч.-метод. Посіб. / кол. Авторів : Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та 10 омп.; за заг. 10 омп. Даниленко Л. І., К., 2007. 128 с.
7. Колишкін О. В. Вступ до спеціальності Дефектологія: навчальний посібник. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2006. 288 с.
8. Колишкін О. В. Корекційна освіта: вступ до спеціальності : навч. Посіб. Суми : Університетська книга, 2013. 392 с.
9. Колупаєва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. Посіб. К.: Наук. Світ, 2010. 196 с.
10. Косенко Ю. М., Дегтяренко Т. М. Організація самостійної діяльності школярів із порушеннями інтелекту на уроках суспільствознавчого змісту. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал СумДПУ 10 омп. А. С. Макаренка*, 2021. № 3. С. 48–57.
11. Косенко Ю. М., Супрун М. О., Боряк О. В., Король О. М. Цифрові технології як інструмент формування абстрактних понять в учнів з порушеннями інтелектуального розвитку. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Т. 85. № 5. С. 42–61.
12. Липа В. А. Основы коррекционной 10 омпенсую : учеб. Пособ.

Донецк: Лебідь, 2002. 327 с.

13. Матвєєва М. П., Миронова С. П. Корекційна робота в системі освіти дітей з вадами розумового розвитку: навч.-метод. Посіб. Кам'янець-Подільський, 2005. 164 с.

14. Миронова С. П. Олігофренопедагогіка. Компактний курс: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: К-ПДУ, 2008. 208 с.

15. Миронова С. П. Підготовка вчителів до 11омпенсую ч роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту: монографія. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. 304 с.

16. Миронова С. П., Гаврилов О. В., Матвєєва М. П. Основи 11омпенсую ч педагогіки: навч. Посіб. Кам'янець-Подільський: К-ПНУ імені І. Огієнка, 2010. 264 с.

17. Синьов В. М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підруч. Частина 1, 2. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. 238 с.

18. Український дефектологічний словник / Л. В. Вавіна, А. М. Висоцька, В. В. Засенко та 11 ом.; за 11 омп. В. І. Бондаря. К.: Милосердя України, 2001. 211 с.

РОЗДІЛ II ОСНОВИ ЛОГОПЕДІЇ

Основні питання та їх стисла характеристика

19. Логопедія як галузь педагогічної науки.

Логопедія як галузь педагогічної науки. Мета та основні завдання логопедії. Методи наукових досліджень логопедії. Понятійно-категоріальний апарат логопедії. Зв'язок логопедії з медичними науками, загальними та спеціальними психолого-педагогічними дисциплінами, спеціальними методиками. Етапи розвитку логопедії.

2. Класифікації порушень мовлення.

Етіологія виникнення порушень мовленнєвого розвитку. Ретроспективна становлення вчення про порушення мовлення. Клініко-педагогічна класифікація порушень мовлення. Психолого-педагогічна класифікація порушень мовлення.

3. Онтогенез мовленнєвого розвитку

Етапи мовленнєвого онтогенезу. Затримка мовленнєвого розвитку. Критичні періоди розвитку мовлення.

4. Система закладів для дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку в Україні.

Система закладів спеціальної освіти. Принципи організації системи закладів для дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку в Україні. Підпорядкування спеціальних закладів (Міністерство освіти і науки України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство охорони здоров'я України). Типи закладів для дітей із порушеннями мовлення. Групи компенсую закладів дошкільної освіти для дітей із порушеннями мовлення.

5. Відбір дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку до закладів освіти.

Принципи відбору (комплексне вивчення: всебічність і цілісність, динамічність, індивідуальний підхід, якісний аналіз результатів логопедичного вивчення). Інклюзивно-ресурсний центр (ІРЦ) як установа реалізації права дітей із особливими освітніми потребами. Комплексна оцінка розвитку дитини в ІРЦ. Склад ІРЦ. Функції ІРЦ.

6. Організація корекційно-виховної роботи в закладах дошкільної освіти для дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку.

Завдання корекційно-виховної роботи закладів дошкільної освіти та дошкільних закладів з інклюзією. Напрями корекційно-виховної роботи з означеною категорією дітей (формування елементарних математичних уявлень, розвиток мовлення, ігрова діяльність, образотворче мистецтво, конструювання, трудове виховання, музичне виховання, фізичне виховання). Персонал груп ізомпенсую чого типу ЗДО.

7. Навчання, виховання і трудова підготовка дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку.

Психолого-педагогічна характеристика осіб зазначеної категорії. Мета і завдання корекційно-виховної роботи з дітьми, що мають тяжкі порушення мовлення. Особливості виховання та соціально-трудової адаптації осіб із тяжкими порушеннями мовлення.

8. Сутність процесу навчання дітей із порушеннями мовлення в закладах середньої освіти

Особливості навчального процесу дітей із порушеннями мовлення в умовах закладу середньої освіти та інклюзивного навчання. Корекційна спрямованість структури навчальної діяльності учнів з порушеннями мовлення. Активізація пізнавальної діяльності учнів з мовленнєвими порушеннями в процесі навчання.

9. Зміст освіти школярів із порушеннями мовленнєвого розвитку.

Особливості типового навчального плану та типової освітньої програми для учнів з мовленнєвими порушеннями. Освітні галузі та навчальні предмети. Корекційно-розвиткові заняття зі школярами означеної категорії.

10. Принципи навчання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Принципи навчання, які обслуговують компоненти його змісту (принцип виховуючої спрямованості навчання, принцип науковості процесу навчання, принцип систематичності і послідовності навчання). Принципи навчання, які стосуються діяльності вчителя і методики його викладання (принцип доступності знань, принцип активності і свідомості у навчанні, принцип наочності). Принципи, що стосуються контрольно-оцінювальних функцій процесу навчання (принцип міцності засвоєння знань, формування вмінь і навичок). Принципи навчання, які обслуговують його корекційний компонент (принцип компенсуючої спрямованості навчання, вирішальна роль вчителя і педагогічного колективу у навчанні, принцип індивідуального та диференційованого підходу до учнів).

11. Реалізація компенсуючої спрямованості навчально-виховного процесу.

Засоби корекції навчально-виховного процесу (адаптація змісту освіти до пізнавальних можливостей учнів, наочність навчання, уповільненість процесу навчання, повторювальність у навчанні та вихованні, спеціальна організація праці, використання гри в корекційно-освітній роботі. Включення в навчально-виховний процес оздоровлення та лікування, дотримання охоронно-педагогічного режиму, систематичне залучення до суспільно-корисної діяльності та інші). Індивідуальний та диференційований підходи в освітньо-виховному процесі (індивідуалізація завдань, визначення відповідного рівня допомоги, орієнтація на різний темп роботи та динаміку наростання втоми тощо). Урахування індивідуальних потреб та інтересів кожного учня.

12. Методи навчання дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку.

Класифікація методів навчання в сучасній дидактиці. Особливості застосування словесних, наочних і практичних методів навчання в роботі з учнями із порушеннями мовленнєвого розвитку. Особливості використання ігор в корекційно-освітньому процесі. Корекційні можливості інформаційно-комп'ютерних технологій у навчанні дітей з порушеннями мовлення.

13. Форми організації навчально-виховного процесу для дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Заняття як основна форма організації логокорекційної та корекційно-виховної роботи з дітьми з порушеннями мовлення. Інші форми організації освітньо-корекційного процесу (індивідуальні, компенсуючі, фронтальні заняття).

14. Особливості проведення логокорекційної роботи з дітьми з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення (ФФНМ).

Фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення (ФФНМ): етіологія виникнення. Ступені важкості прояву ФФНМ. Логопедичне вивчення дітей із ФФНМ. Основні напрямки логокорекційної роботи при ФФНМ.

15. Особливості проведення логокорекційної роботи з дітьми з загальним недорозвитком мовлення (ЗНМ).

Загальний недорозвиток мовлення (ЗНМ): етіологія виникнення. Рівні ЗНМ. Психолого-педагогічна характеристика дітей із ЗНМ. Логопедичне вивчення дітей із ЗНМ. Основні напрямки логокорекційної роботи при ЗНМ.

16. Особливості проведення логокорекційної роботи з дітьми з заїканням.

Заїкання як медико-психолого-педагогічна проблема. Етіологія виникнення заїкання. Симптоматика прояву заїкання. Основні напрямки логокорекційної роботи з дітьми з заїканням.

20. Особливості педагогічної діяльності учителя-логопеда.

Провідна роль учителя-логопеда у навчанні і вихованні дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку. Професійно-педагогічні та особистісні якості вчителя-логопеда. Професійні знання та вміння. Система підготовки вчителів-логопедів в Україні.

21. Діти з порушеннями мовленнєвого розвитку в умовах інклюзивного навчання.

Поняття про інклюзивну освіту. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти. Мета та завдання інклюзивної освіти. Організація виховного процесу дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку в умовах закладу освіти з інклюзивним навчанням. Логопедичний супровід дітей означеної категорії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Oksana Boriak, Nataliya Pakhomova, Ivan Okhrimenko, Larysa Odyuchenko and Dmytro Usyk. Psycholinguistic Research of Speech Activity of Junior Students with Intellectual Disorders. *Applied Linguistics Research Journal*. 2021.
2. Pakhomova N.G., Baranets I.V., Pakhomova V.A., Scherban O.A., Boryak O.V. COMPREHENSIVE APPROACH TO THE TREATMENT OF MOTOR ALALIA IN PRESCHOOL CHILDREN // *Світ медицини та біології*. 2021. № 1 (75). С. 125–129.
3. Боряк О. В. Неврологічні основи логопедії: навч. Посіб. / М. К. Шеремет, О. В. Боряк. – Суми: ФОП Цьома С. П., 2016. – 252 с.
4. Боряк О. В. Розвиток мовлення молодших школярів з інтелектуальними порушеннями: теорія і практика. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. 158 с.
5. Гаврилова Н. С. Порушення фонетичного боку мовлення у дітей. Монографія. Н.С. Гаврилова. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2011. 200 с.
6. Гришина О. В. Формування мовленнєвої компетентності дітей з ринолалією. *Логопед*. 2013. № 2. С. 6-13.
7. Логопедія. Підручник. За 160мп. М. К. Шеремет. К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. 376 с. : 160мп.
8. Логопедія. Підручник. За 160мп. М. К. Шеремет. К. : Видавничий Дім «Слово», 2015. 437 с. : 160мп.
9. Логопсихологія : навч. Посіб. К.: Знання, 2010. 293 с.
10. Лупінович С. М. Довідник вчителя-логопеда. Тернопіль, 2008. 133 с.
11. Малярчук А. Я. Обстеження мовлення дітей: Дидактичний матеріал». Київ, 2002. 137 с.
12. Марченко І. С. Спеціальна методика розвитку мовлення [Текст] : (логопед. Робота з корекції порушень мовлення у дошкільників) : навч. Посіб. Для студ. вищ. 160мп. навч. Закл. Київ : Слово, 2015. 307 с.
13. Рібцун Ю. В. Види логопедичного масажу в роботі з дітьми із порушеннями мовленнєвого розвитку. Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. Наук. 160мп. Кам'янець-Подільськ. 160мп. Ун-ту 160мп. Г. Огієнка; гол. 160мп. П. С. Каньоса. Вип. 14. Кам'янець-Подільський : КПУ 2013. С. 368–372.

14. Рібцун Ю. В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ: програмно-методичний комплекс. К.: Освіта України, 2011. 292 с.
15. Тарасун В.В. Логодидактика. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів. К.: Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 2004. 348 с.
16. Хрестоматія по логопедії / За 17омп. М. К. Шеремет. К., 2005. 337 с.
17. Шеремет М. К. Логопедія. Підручник, третє видання, перероблене та доповнене. К. : Видавничий Дім «Слово», 2013. – 672 с.
18. Шеремет М.К. Фізіологічні і психологічні передумови мовленнєвого розвитку дітей у нормі і патології. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Зб. Наукових праць. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. № 23. С. 299.

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

«ОЛІГОФРЕНОПЕДАГОГІКА. ЛОГОПЕДІЯ»

вступ на спеціальність 016 Спеціальна освіта

Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія)

1. Олігофренопедагогіка як галузь педагогічної науки.
2. Понятійно-категоріальний апарат олігофренопедагогіки.
3. Структура порушення при порушенні інтелектуального розвитку.
4. Теорія Л. Виготського про первинні та вторинні порушення розвитку.
5. Діти з порушеннями інтелектуального розвитку як учасники освітньо-корекційного процесу.
6. Причини виникнення інтелектуальних порушень.
7. Характеристика ступенів інтелектуального порушення.
8. Диференційований та індивідуальний підхід до дітей з інтелектуальними порушеннями в процесі освітньо-корекційної роботи.
9. Система закладів для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в Україні.
10. Завдання спеціальної школи для дітей з інтелектуальними порушеннями.
11. Інклюзивно-ресурсний центр (ІРЦ) як установа реалізації права дітей з особливими освітніми потребами.
12. Відбір дітей з порушеннями інтелектуального розвитку до закладів освіти.
13. Логопедія як галузь педагогічної науки.
14. Понятійно-категоріальний апарат логопедії.
15. Етіологія виникнення порушень мовлення.
16. Онтогенез мовленнєвого розвитку.
17. Критичні періоди розвитку мовлення.
18. Клініко-педагогічна класифікація порушень мовлення.
19. Психолого-педагогічна класифікація порушень мовлення.
20. Логопедичне вивчення дітей із порушеннями мовлення.
21. Організація логокорекційної роботи в групах компенсуючого типу закладів дошкільної освіти.
22. Заняття як основна форма здійснення локорекційної роботи.
23. Фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення.
24. Загальний недорозвиток мовлення.
25. Заїкання.
26. Корекційна робота з розвитку мовлення в закладах освіти.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКА

Фахове вступне випробування «Олігофренопедагогіка. Логопедія» розраховане на абітурієнтів, які бажають вступити на спеціальність 016 Спеціальна освіта (016.02 Олігофренопедагогіка) за освітньо-професійною програмою Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія) освітнього ступеня «магістр» і проходить у формі усного опитування за запитаннями екзаменаційного білету. Екзаменаційні білети містять два теоретичних питання, перше з яких включає питання з розділу I «Основи олігофренопедагогіки», друге – з розділу II «Основи логопедії».

Відповіді абітурієнта оцінюються за шкалою у **200 балів**.

Загальні критерії оцінювання знань вступника на вступному випробуванні та їх відповідність шкалам оцінювання наведені у таблиці:

Сума балів	Рівні	Критерії оцінювання знань
177–200	Високий	Абітурієнт дає правильні та розгорнуті відповіді на питання білету. Глибоко розуміє значення психолого-педагогічних термінів та вільно ними оперує. Різнобічно аналізує закономірності психолого-педагогічного розвитку, виховання і навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Показує знання не лише основної, але й додаткової літератури. Робить узагальнюючі висновки, використовує знання з суміжних галузевих дисциплін, вдало наводить приклади. Переконливо обґрунтовує власну думку.
154–176	Достатній	Абітурієнт дає правильні та достатньо повні відповіді на питання білету, але з деякими неточностями або пропусками в неосновних питаннях. Оперує психолого-педагогічними термінами без особливих труднощів, вміє логічно побудувати відповіді на поставлені питання, орієнтується в галузі олігофренопедагогіки та основ теорії і спеціальної методики виховної роботи з дітьми із порушеннями інтелекту, мовлення.
130–153	Задовільний	Абітурієнт в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповіді на питання білету неповні, неглибокі, містять неточності, носять частковий характер. Робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів. Відсутнє вміння обґрунтовувати власну думку.
100–129	Низький	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, а тому дає відповідь не по суті поставлених запитань. Не розуміє

		психолого-педагогічних термінів, не орієнтується в сучасних наукових дослідженнях у галузі олігофренопедагогіки та логопедії.
0–99	Незадовільний	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, не розуміє психолого-педагогічної термінології, не орієнтується в сучасних наукових дослідженнях у галузі олігофренопедагогіки та логопедії.

Згідно з рівнями оцінювання знань **«високий»** ставиться, якщо абітурієнт набрав **від 177 до 200 балів**; **«достатній»** ставиться, якщо абітурієнт набрав **від 154 до 176 балів**; **«задовільний»** та **«низький»** ставиться, якщо абітурієнт не розкрив матеріал у межах програм курсів педагогічних дисциплін і набрав **від 130 до 153 балів** та **від 100 до 129 балів** відповідно.

Якщо абітурієнт під час фахового вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 0–99 балів, то ця кількість балів вважається недостатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів фахової атестаційної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали вступного фахового випробування виголошуються головою фахової атестаційної комісії усім абітурієнтам, хто брав участь у випробуванні після закінчення іспиту.

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
«Олігофренопедагогіка. Логопедія»
для вступників на освітній ступінь «магістр»
галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальність 016 Спеціальна освіта
освітньо-професійна програма
Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія)
на базі освітнього ступеня «бакалавр», «магістр» та
освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»

Суми: СумДПУ, 2023

Укладачі: О. Боряк, Ю. Косенко, Т. М. Дегтяренко
Загальна редакція програми: **О. Боряк, Ю. Косенко**
Відповідальна за випуск: **О. Боряк**
Комп'ютерне складання та верстання: **О. Боряк**

Адреса видавця та виготовлювача:
вул. Роменська, 87, м. Суми, 40002,
СумДПУ імені А. С. Макаренка